

Таким чином, вивченням міжнародно-правових актів з питань діяльності адвокатури встановлено, що адвокат, як представник захисту повинен в повній мірі забезпечити дотримання прав потерпілого, за відсутності прямої норми на виявлення фактів вчинення кримінальних правопорушень щодо нього.

Література

1. Боровик А. Діяльність адвокатури України із запобігання злочинам у контексті змісту міжнародно-правових актів. *Підприємство, господарство і право*. 2019. № 3. С. 253–257/
2. Яценко С.С. Юридична енциклопедія: Міжнародне кримінальне право : у 6 т. Т. 3: К-М. Київ : Укр. енцикл. 2001. С. 666–667.
3. Кистяковский А. Ф. Загальна частина кримінального права. Киев : Видавництво Семенко Сергія. 2005. 118 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-533-7-6>

НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО РЕГУЛЮВАННЯ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Долинська Марія Степанівна

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри господарсько-правових дисциплін,
Львівський державний університет внутрішніх справ
м. Львів, Україна*

У незалежній Україні правове регулювання адвокатської діяльності було вперше було врегульовано у Законі України «Про адвокатуру» від 12 грудня 1992 року [1].

Наступним адвокатським актом є Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 5 липня 2012 року № 5076-VI [2]. Адвокатською діяльністю є незалежна професійна діяльність адвоката щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правничої допомоги клієнту.

При здійсненні своїх професійних обов'язків адвокат повинен дотримуватись принципу законності, водночас має бути наполегливим і принциповим у відстоюванні прав та інтересів клієнта в суді, не повинен залишати без уваги порушення закону, нетактовне і зневажливе

ставлення суду та інших учасників процесу до свого клієнта, його самого, або адвокатури в цілому і повинен реагувати на відповідні дії у формах, передбачених чинним законодавством та/або актами РАУ, НААУ [3, с. 234].

Протягом 2022-2024 років у вищевказаний законодавчий акт було запроваджено зміни 5 Законами держави. Вважаємо за доцільне виокремити наступні законодавчі акти.

29 грудня 2022 року набрав чинність Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення регулювання кінцевої бенефіціарної власності та структури власності юридичних осіб» від 6 вересня 2022 року № 2571-IX [4]. Основні зміни актом запроваджено у Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». Також актом внесено зміни до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» у частині редагування положень статті 22 Закону України, що регулюють неухильне дотримання адвокатами вимог щодо необхідності проведення первинного фінансового моніторингу, зокрема в частині відповідальності адвоката та збереження адвокатської таємниці.

Варто пригадати що Законом України № 2258-17 від 18 травня 2010 року [5], до спеціально визначених суб'єктів первинного фінансового моніторингу віднесено нотаріусів, адвокатів, аудиторів, аудиторські фірми, фізичних осіб – підприємців, які надають послуги з бухгалтерського обліку, суб'єктів господарювання, що надають юридичні послуги [6, с. 202–203].

Законом України від 20 березня 2023 року № 2970-IX [7] в Україні запроваджено Загальний стандарт звітності та належної перевірки інформації про фінансові рахунки (CRS),

Законом доповнено частиною восьмою статтю 22 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», та зобов'язано адвоката надавати інформацію та документи на обґрунтовані письмові вимоги податкового органу (згідно статті 44² Податкового кодексу України), що стосуються трасту, у випадку якщо адвокат управляє діяльністю, активами чи майном (є довірчим власником) або виконує обов'язки адміністратора такого трасту [7].

При цьому адвокат не несе дисциплінарної, адміністративної, цивільно-правової та кримінальної відповідальності за надання вищевказаної інформації та документів. Тобто, подана у вищевказаному випадку інформація та документи відповідно не є порушенням адвокатської таємниці та відповідно не настає відповідальність за надання відповідних відомостей.

Законом України від 10 квітня 2023 року № 3022-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення доступу до безоплатної правничої допомоги» [8] у тексті Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» слова «правова допомога» замінено словами «правнича допомога».

Аналізуючи положення статей 9 та 15 Закону України «Про безоплатну правничу допомогу» [9], вбачається, що адвокати можуть бути як суб'єктами первинної правничої допомоги, так і суб'єктами надання безоплатної вторинної правничої допомоги. У першому випадку – як залучені органами місцевого самоврядування у встановленому законом порядку а в другому випадку, коли такі адвокати, є включеними до Реєстру адвокатів, що надають безоплатну вторинну правничу допомогу.

Законом України № 4017-IX від 10 жовтня 2024 року [10] запроваджено зміни до 7 статей Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» у зв'язку з прийняттям Закону України «Про адміністративну процедуру», оскільки окремі положення, пов'язані з доступом до професії адвоката та провадженням адвокатської діяльності, здійснюються як функції публічної адміністрації. Встановлено, що відносини щодо прийняття, набрання чинності, оскарження в адміністративному порядку, виконання, припинення дії адміністративних актів у сфері адвокатури та адвокатської діяльності регулюються Законом України «Про адміністративну процедуру» з урахуванням особливостей, визначених Законом «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

Зокрема зміни стосуються адміністративної процедури у допуску до адвокатської діяльності. Зокрема у випадках, за умови забезпечення у необхідних випадках права особи на участь в адміністративному провадженні відповідно до Закону України «Про адміністративну процедуру»: рішення про відмову в допуску особи до складання кваліфікаційного іспиту; рішення про продовження стажування,

Також передбачено адміністративну процедуру щодо дисциплінарної відповідальності адвоката. А саме: рішення про порушення дисциплінарної справи або про відмову в порушенні дисциплінарної справи може бути оскаржено до Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури або до суду протягом тридцяти днів з дня доведення такого рішення до відома особи; рішення кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури може бути оскаржено до Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури або до суду протягом тридцяти днів з дня доведення такого рішення до відома особи.

В. Лаврів констатує, що під час військового стану адвокати стають більш свідомими своїх соціальних обов'язків, етичних зобов'язань та

необхідності захисту прав людини навіть в умовах обмежених ресурсів та підвищеного ризику; а військовий стан значно впливає на роботу адвокатів, змушуючи їх адаптувати свої методи роботи та підходи до захисту клієнтів [3, с. 232].

У статті 19 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» встановлено види адвокатської діяльності. Має рацію А. Біцай, що законодавцем не передбачено надання адвокатом медіації. Автор стверджує, що медіація є видом правових послуг – надання правових послуг – є правовою допомогою – надання правової допомоги є адвокатською діяльністю, тобто медіація може бути віднесена до видів адвокатської діяльності [11, с. 114–115].

Правові засади медіації в державі регулює Закон України «Про медіацію» від 16 листопада 2021 року [12], однак у ньому не передбачено випадків надання медіації адвокатами.

Медіація є переговорною процедурою, яка організована в певній послідовності за встановленими правилами та за допомогою незалежного медіатора, яка проходить певні усталені стадії з метою врегулювання спору або конфлікту, результатом якої є певна прийнятна та взаємовигідна домовленість для її учасників, що завершується укладенням відповідної угоди [13, с. 199].

Одним із надзвичайно важливим і недовготривалим та, в певній мірі, узгодженим між сторонами за допомогою медіатора, способом вирішення спорів в порядку цивільного судочинства без ухвалення рішення суду є альтернативний спосіб за допомогою медіації [13, с. 199], які міг в тому числі надавати адвокат

Вважаємо, що навички щодо використання інструментів медіації у адвокатській діяльності можуть стати у пригоді при виконанні адвокатом своїх обов'язків, в тому числі, коли його клієнтами виступають військовослужбовці ЗСУ, інших військових формувань та з'єднань, внутрішньо переміщені особи та особи з інвалідністю.

Література

1. Про адвокатуру: Закон України від 19.12.1992 р. № 2887-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 9. Ст. 62.
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>.
3. Лаврів Віталій Павлович. Правосвідомість адвоката в період військового стану. Наукові записки. Серія: Право | Scientific notes. Series: Law. Вип. 16. 2024. С. 232-234.
4. Законом України Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення регулювання кінцевої бенефіціарної власності та

структури власності юридичних осіб від 06.09.2022 р. № 2571-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2571-20#Text>.

5. Про внесення змін до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом: Закон України від 18.05.2010. № 2258-17. *Голос України* від 22.05.2010. № 93.

6. Долинська М.С. Нотаріус як суб'єкт первинного фінансового моніторингу. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2011. Вип. 54. С.202–208.

7. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо імплементації міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки: Закон України від 20.03.2023 р. № 2970-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2970-20#Text>

8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення доступу до безоплатної правничої допомоги: Закон України від 10.04.2023 р. № 3022-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3022-20#n333>.

9. Про безоплатну правничу допомогу: Закон України від 02.06.2011 р. № 3460-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text>

10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про адміністративну процедуру» Закон України від 10.10.2024 р. № 4017-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4017-20#Text>

11. Біцай А. В. Участь адвоката в медіації: монографія/ За заг. ред. О. Г. Яновської. К.: Алерта.2017. 260 с.

12. Про медіацію: Закон України від 16.11.2021 р. № 1875-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>

13. Долинська М. С. Правове значення результатів, досягнутих у процесі медіації, до закінчення провадження без ухвалення рішення суду в цивільному судочинстві за участю фермерських господарств. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 11. С. 197-200.